

MK 1963 BD 431

Hatıralar, Vesikalar, Resimlerle

YAKIN TARİHİMİZ

Birinci Meşrutiyetten Zamanımıza Kadar.

[Haftada Bir Çıkar Tarih Dergisi]

125 Kurus

[İhtiyaz Sahibi: S. Nihal Karaveli
Mesas ve yazı işlerini fiilen idare eden:
Feridun Kandırmacı]

— Cilt I —

Sayı 3 (15 Mart 1962) — Sayı 10 (3 Mayıs 1962)

Yakın Tarihinizin Şimdiye Kadar
Tamamen Aydınlatılmaması Çok İlgilendiren
Çekici Bir Olayı

— YEŞİL ORDU CEMİYETİ

" Milli mücadele sırasında Anadolu'da
kurulan bu tek gizli cemiyet, tehlikeli
bir mahiyet aldıktan sonra yaşadığı macera,
elde edilen vesikalar ve günün gününe tutulan
notlarla ve bütün teferuatıyla bu yazı
serisinde aydınlatılıyor. "

Sekiz Sayı Devam Eden Bu Yazıları
Kırmızı Kalemle Aldığı Belli Değil! 4.

Beyannamenin Meydana Çıkışı:

* Merkez Ordusu Kom. Nureddin Paşa
19-1-1337 (1921) Şifreli Telgraf
→ Erkan Harbiyesi Umumiye Riyaseti
[Bazı Mebusların dağıtıkları risalelerin
ikişintü suretleri - mahzurlu?]

* E.H.U.R. Fevzi Paşa (24-1-1921)
Vekiller Heyeti Reisliğine Tezkere
[Bursa Mebusu Seyh Servet &
Lütfi Ef. (Tokat Mebusu Nazım'ın kardaşı.)]

* M.K. Paşa TBMM Hük. Resi (19-1-1921/647 sayı) Doğrusu bu
Vekiller Heyetinin (23/1/1921) toplantısında okundu. olsa gerek
→ Ankara İstiklal Mahkemesi Riyasetine!

YEŞİL ORDU BEYANNAMESİ
Eski Dünya Neydi?
Yeni Dünyada
Ne Oluyor?
Fikara X Bey, Paşa, Ağa
Zabit - Nefer ^{Vazife =}
_{Emir - İfa}
s. 71

TBMM = Nazım (Tokat), Mehmet Sübrü (Afyon karalısar)
Seyh Servet (Bursa) masumiyetleri kaldırılmış.

Nâzım Beyin Sorgusu:

Yeni
Ehliyet

"Avrupa Emperyalizmiyle mücadele."

Umumi Merkez Azaları = Seyh Servet, Dr. Adnan, ^{Sihhiye V.}
Hakki Behis, Eyüp Sabri, Yunus Nadi, Hüsnü Sami,
^{Mahyev} İbrahim Süreyya, Çerkes Resit, Lürü, Dr. Mustafa,
Hamdi, Muhittin Baha, Nazım... **III - İktisat v.?**

Ankara ve Eskişehir'de "Heyet-i Merkezîye".

Hüsnü Sami ^{Enb. Baytar Salih} İbrahim Süreyya (+ Mustafa Nuri)
^{Refik İsmail} + Behram Hüfî

Resmî beyanname verilmemişine göre illegal, ^{Gizli}
fakat hükümetle temas (Hakki Behis & Dr. Adnan)
"20 Eylül'e kadar Paşa Hazretleriyle temasta bulunuldu".
Mustafa Kemal'in Çerkes Etem'in ölmesi sebebiyle dağılına
emri venmesi üzere muvakkaten tatli faaliyet kararı.

Fotograf lar:

Nureddin Paşa, Dr. Adnan [Adıvar],
Refet Paşa, Mahmut Esat Bey,
Sekip Servet Efendi, Muhittin Baha Bey.

Yakın Tarihimiz Sayı 4 (22 Mart 1962)

Yeşil Ordu Cemiyeti [2] s. 101-104

s.101 [Komünist Fırkası burada teşekkül ettiği vakit Dahilîye vekâletlerinde vtlâyetlere bir taahhüt yazılmış ve burada "Komünist Fırkası resmen teşekkül etti ve Yeşil Ordu Komünist Fırkasına tükülüp etti" denmiştir.]

İrtica korkusu.
Mahreniyet Arvupaya karşı.

Yeşil Ordu

(Yeni Dünya
& Yeni Gün)

"Kom. Fırkası" Eylül '20

Hakkı Behiç

s.102

Nâzım + Seyh Serwet.

"Halk İştirakiyon Fırkası"

Yeşil Ordu Nizamnamesi

Burada 32 madde var.
Mahkeme'de 37'inci
maddeye atıf yapıldığına
göre, bu metin eksiktir!

Komünizan!

m.13 - İslâmî.

m.19 - Kızıl orduyla
Kardeş.

m.21 - Gizli Um. Merkez
Makona ile münasefet

m.8 - Pasifist
(anttemp.) s.103

Asım (Ergüvenç)
Asım (Karasi)
X Basri (Karasi)
Memduh (mebus?)
Seyh Serwet
(Bursa)

Bu fırkanın kurucularından
önce Hacı Musa Mahallesinde
toplantı (Bolshevik) diye eklenmesi...

Nâzım
Sükh
Ziyetullah
Hosni

Halime Yoldag (Mantolu
yüzü
aşık
! ! ..)

Kısmen Nâzım
bey tarafından yazılmış.

- 1) Komünizm adını memleket kabul etmez.
- 2) İştirakiyon Fırkası Programı m.1
"asr-i saadet sandukçiyeti müsterekkesini ifade
ve ihya edecek ve muhafazaları ve batıllarla mücadele
edecek."
inkılâpsî + Muhafaza kâr.
- 3) "asle hukuku serwat dairesinde mahfuz ve
mükâh muhteremdir."

Fotoğraflar

(Afyon)
Yunus Nadi (Muğla), Mehmet Sükrü,
Hakkı Behiç (Denizli), Osman Nuri (Bursa),
Resat (Saruhan), İbrahim Süteyya (Saruhan)

Yakın Tarihiniz Sayı 5 (29 Mart 1922)

Yeşil Ordu Cemiyeti [3] s. 133-135

Mahkeme restitü ihamı, Nâzım beyin red ve tükârı =
- Mustafa Suphi'ye (Bakü) 4 arkadaşımızla birlikte muah
bir mektup yolladınız. Anadolu teşkilâtı hakkında haber.
400.000 altın talebi - M.S. + Radek 150+100+150 b.
Bakü'da toplanan T. İstirakyon P. Kongresi.
Ethem Nejat (Ankara ve Eskişehir'den Hıumatname)
Maliye İstisnae bakan Bayan İstasva. Mk 150.000!
Mehmet Sokü beyle M.S. 'ye davet mektubu.

Yunus Nadi'ntu yazılı şehâdeti.

gözen yaz esnasında (1920) Mustafa Kemal
Paşamın Kat'i tatlı faaliyet emri -

Nâzım Beyin Adresi.

MK

faaliyeti
terk emri

Yeşil Ordu Ün. Merkez

Faaliyeti muvakkata
tatlı kararı

MK

faaliyete
devam izni

[Yunus Nadi + Nazım'a]

Dahiliye Vekili Dr. Adnan'ın Yeşil Ordunun
Komünist farkına kalbolduğu emri.

Dr. Adnan'ın ifadesi. // Yunus Nadi.

Nâzım Beyin son vüdafanamesi.

Fotoğraflar

Mustafa Kemal Paşa.

Eyüp Sabri (Eskişehir), Hüseyin Sami (Eskişehir),
Mustafa (Düzce), Hamdi Namık (İzmit)

Yakın Tarihimiz Sayı = 6 (5 Nisan 1962)

Yeşil Ordu Cemiyeti [4] s. 172 - 174

Nâzım beyin müdafaa namestusu devamı.
... Para alınmadı - taklîbi hükümet istenmedi.
(ikâz) gazete + matbaa

Saygı Mevkîf nazımın Mehmet Şükrü (Afyonkara) Hasan

Hukuk vesûlüne itiraz (Kânuvesasiye üngayrlik)
Meclîste formalite tanımlanınca sorgu!

[Yeşil Ordu]

s. 174 "Vakkas geldi; Hakkı Behtis, Doktor Adnan,
Mehittin Baha beylerle 24 kişilik bir teşkilât
aldığımızı söyledi. Fakat ben görmedim."

[Halk İştirakiyon Fırkası]

Program ve Nizamname

İmzalayanlar:
[Mehmet Şükrü, Nâzım
Şeyh Servet.]

Dahiliye vekâleti
7 Kânuvesel ~~(Kânuvesel)~~ tarihli
Emriyeti Umumiye tasdikî.

Umumi Merkez
Teşkilâtı

[Matbuat
İrsat
Maliye
Teşkilât.]

Fotoğraflar

Asım Bey (Ergürüm)
Hasan Basri (Karasi)
Hulusi (Afyonkarahisar)

Mehmet Sükrü beyin ifadesine devam:

İddia { Nâzım Bey
+ Baytar Bnb.
Salih

"Yeşil Ordu ve Türkiye Halkı Komünist Partisi
Umumi Merkezleri, 3. Enternasyonale
Kabul edildiği Rusya Bolşevik Programını
döşur olmak üzere kabulü müdafik
görmüş ve ikisi birleşerek memleket dahi-
lündeki cereyanları birleştirmeğe karar
vermişlerdir."

Ben bu sayfaya dahil değildim (burada da yoktum).
İkinci sayfada [Resmî] Komünist Fırkası teşekkül
ediyor. Ethem ve arkadaşları araya giriyorlar - "Yeni
Dünya" Ankara'da. Ethem'in diktatörlük hevesleri...

Biz Halk İstiklâl Fırkası'na kurduk. [M.K.]

Ben Ethem'in tepelenmesine taraftardım. Pasayla
anlaştım.

"Bir cemiyeti Halk ve tevdünye mahiyetini
göstermek üzere muayyen bir maksat uğrunda
çalışmak istemistik." (s.216)

Zinetullah'ın evindeki toplantı - Kadılar.

Vakkas Ferid'in Mukamelesi

(mülkiye)

41 yaşında, Malatyalı, en son Alacadağ Kaymakamı.

İttihada müteşebbüs var!

"İstanbul'da iktisat dersine meraklı idim. 'Kapital'
ve akstüni mütalâa ettim. ... Sosyalistliği severdim."

"... [M.K.] Paşa ile görüştüm. Bana iki kişi gösterdi.

Hakkı Behçet ve Erzurum Mebusu Necati Beyler.

Sosyalistliğime dair bir şeyler söyledi, onları takdim
ettim. Necati Bey sosyalist değildi. Hakkı Behçet ile
temasımız fazla idi. ..."

Yakın Tarihimiz Sayı 8 (19 Nisan 1962)

Yeşil Ordu Cemiyeti [6] s. 233-235

Vakkas Ferid'in Sörgüsünün Durumu

Yeşil Ordunun teskilatlanması

- Ankara Heyeti Merkezyesi = Hüsnü Sami Bey, [Baytar] Bub. Saltık
- Eskişehir = Borsaya gidenken Süreyya ve Yunus Nadi Beyin tahlif ettikleri Behram bey.
- Diğer tahlif edenler = Aydın mutasarrıfı, Elâzığ valisi, Kayseri mutasarrıfı -- 50 kişi.

Tattil faaliyet esbabı = [Heyet B. kişi idi.]
- Bir heyet Rusya'ya gönderilecekti (Nâzım, Yunus Nadi)
- Ethem'in Merkezi Umumiyeye alınması (?)

Tattil faaliyet emrinin değişmesine saliseldiye, muvaffak olunamayınca terki faaliyet edildi.

Toplantılar = Seydi Serwet, Hacı Sükrü, Hamdi (izmit) Beylerin evlerinde, bir kas kere de Reji'de.

Ankara
Heyeti
Merkezyesi

X Merkezi Umumiy

Bub. Saltık
Muallim Nuri
Seydi Kudbeddin
Zinetullah
Serif Mavutof

Komünist (Gizli)

Partisine katılmaması =

"... Ruslar geldi,
istikbale gittik. Bir
gün araya gittim.
Orada Türkçe bilen
Ali Oruç bey vardı.
Saltık elinde bir zarf

Yeşil Ordu Talimatnamesi

12m. + Netice

İttihai Komünizim

Asyanın neşri
ahlâki X emper-
yalist & Kapitalist
Avrupai sefakat.
m. 6 [Hücre] tesk.

s. 234-235

(s. 234)
Ali Oruç beni sosyalist biliyordu,
tıpçı dokkat ettim. Komünist mühtülür bir ugamname
vardı. Bakmak istedim. Saltık, Ali Oruç'a "Bu hükü-
met nafayettir gösterme" dedi. Oda cebime koydu."

Fotoğraf

Kafkasya'de Kendisine Türkiye Murakhası
Lüsi vererek KP Kurduktan sonra Ankara'daki
Komünistlerle Temasa Geseu Mustafa Süplü

Yakın Tarihimiz Sayı 9 (26 Nisan 1962)
Yeşil Ordu Cemiyeti [7] s. 281-283

Baytar Dub. Salih'in Sorgusu [Hayran!]
41 yaşında, Trabzonlu, Evli, Ankara Memleket Hastanesi Müdürü.

1336 Nisanın son günlerinde Ankara Millet Bahçesinde Vakkas Ferit ve Ferit Manatof'ın Sosyalist ve Bolşevik inkılâbi hakkında konferansları.

Vakkas'la konuşma + Mf. Vek. İlk Ted. Müneyyizi Nuri Bey!

Teşkilât Vakkas beiri rejî'de Nâzım bey'e tanıştırdı (14 Haziran) Yeşil Ordu Nizamnamesi.

"matlıba nuvafik bulmadım." Nihayet...

Halk İstirakıyın Fırkası teşekkül etti.

X " ... Bakıda bulunan ve istihğimize göre eslerden müteşekkül bir fırka varmış. Oradan Lüleyman Sami kiminde birisi gelmiş. Onunla görüştük."

Teşkilât + ve gazete çıkarmak üzere matbaa kurmak için para talebi. Bütçe şartı. Haber çıkmadı!
(ayda 700-800 lira kadar takistler.)

[Arif Örs konuşmuş! gersekten fazlasını.]

↓ Salih, (Nikhoban), (= Kızıl Hauser), (Halâskâran) askeri inkılâl cemiyetlerine şahıtlı. (Redd!)
Ethemle ilgili yok

[Türkiye Komünist (ergül) Partisi] [Halk İstirakıyın F.]
Nâzım yok

s. 283 "Milletin her sınıf efradı tarafından hazmedilme esasını yapacak olan bir inkılâbın herhalde bu sok sarsıntılara sebep olacağına şüphesiz emin ve memleketimizin bu gibi sarsıntılara artık tahammülü kalmadığına kana bulduğumuzdan, efradı millet-in her sınıfından oluşan hepsine bulaştırma komünizmin esasları hakkında temerrütta bulunmağı bir vazife adanmışızdır."

Fotoğraf Zararlı Olduğunu Gözerek Yeşil Ordu Cemiyetini Kapatılan M. K. Paşa

Yakın Tarihtemiz Sayı 10 (3 Mayıs 1962)
Yeşil Ordu Cemiyeti [8] s. 297-298

Yeşil Ordu Mübürü } Tamam No. 1
Müessesli Saltı Hacıoğlu } muza
Kâtibi Umumi Ethem }

"Yoldaşlar; ... Yeşil Ordu ve Türkiye Gözli
Komünist Partisi Um. Merkezleri 3. Ent. ce kabul
edilmiş olan 'Bolşevik' fırkası programının
düsturlu amel ve düsturlu inkılâp olmak üzere
kabiliyetini muvafik görmüş ve her ikisi birleşerek
memleket istindeki bütün istinai inkılâp cere-
yanlarını süstürmeğe karar vermiştir.

BM M'de teşekkül etmiş ve teşekkülünden
beri halka ve halk inkılâbına doğu nâsım
adını da atmış olan Halk Zümresiyle
beraber, hep beraber, diğer teşkilâtın her türlü
alâkaya kesmek işi: 'Türkiye Halk İstikrarı
Bolşevik Fırkası' adını almıştır. ...

Yeni Umumi merkezce kabul olunan parçeta
'Emek'tir. Bu inkılâptan en sok müstefit olacak
köylülerdir. Onları darına vıyandırmalı, teşki-
lâta bağlamalıdır. Umumi Merkeze yazılacak tah-
sirat işi adres: 'Ankara Hayvan Hastanesi
Müdiri Saltı' dır? "

Fotoğraf: Serkes Etem & Mustafa Kemal et. al.
[Bunkeoğlu: Atatürk Anadolu'da]

[Ankara] İstiklâl Mahkemesinin 9.5.1337
Tarihli Kararı: [1921]

"T. B. M. M. Hükümetini devirerek milletin arzusu hilâfına bir hükümet teşkilüne sa'î olmak cürmünü den mazmununu aleyhine könyeleri yukarıda yazılı olan Ethem, Tervik, Resit, Yüzbaşı İbrahim, Jandarma Yüzbaşı Sami, cikanharp yüzbaşı Halil, polis Artık, Manyaslı Serket, Çerkez Ahmet, Resat, Kütahya Muhafaza Komandanı Binbaşı Abdollah ve mültkiye Kaymakamı Lutfusu, bu hükümet devirine cürmünü iştiraklarından ve saura düşman tarafına firarları arlaşılmama istiaen cümlesinin idamlarına ve menkul ve gayrimenkul mallarının haczine... Hafî (gizli) Komünist Partisi teşkilî suretiyle gene hükümeti devirine cürmünü iştirak teşebbüsünde bulunduğları anlaşılan Tokat Mebusu Nâzım'ın tevkîf edildiği tarih olan 12 Nisan 1337'den ve Baytar Binbaşı Haçoğlu Salih Efendi'nin 11 Kâmunusai (Ocak) 1337'den ve Matbuat Müdürlüğü memurlarından Zinetullah Nevsirovan'ın da 27 Kâmunusai 1337'den itibaren Aşa Kâmununun 46'ncı maddesi delâletiyle, Hüsneti Vatanıye Kâmununun 12'nci maddesi muabence anbeser süre müddet ile küreğe komnalarına ve diğer mazmunlardan Bursa Mebusu Seydi Serket Efendi ile Afyon Mebusu Mehmet Sükrü Bey ile diğerlerini mesuliyetsizliklerine karar verilmiştir."

Ordu Ordu (Yeni Dünya) mevkufiyeti yeter sayılarak bırakılmış ve zafere kadar hükümeti münasıf göreceği bir yerde iktidare memur edilmiştir.